

УДК: 340.12:316.647.5+159.947

Олена ПАРУТА

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук, доцент
olena.v.paruta@lpnu.ua
ORCID: 0000-0001-5452-0560

ПРАВОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ І СУГЕСТИВНІ МЕТОДИ ВПЛИВУ НА ПРАВОСВІДОМІСТЬ: КОРИСТЬ І НЕБЕЗПЕКА

<http://doi.org/10.23939/law2025.45.195>

© Парута О., 2025

У статті досліджуємо сугестію як ефективний спосіб навіювання певних поглядів, стереотипів і наративів, який діє через провокацію емоції, впливає на характер поведінки особи, визначає форму її соціально-правової взаємодії.

З’ясовано, що неklasичні способи впливу можуть бути ефективним інструментом правової соціалізації. Їхня дія виявляється в можливості формувати у громадян певні погляди і переконання, не викликаючи будь-якого супротиву. В цьому водночас проявляється небезпека досліджуваних методик, яка прихована у пригніченні критичного мислення людини, що збільшує ризик маніпуляцій зі свідомістю і потребує обережності у їх застосуванні.

Толерантність молоді до інформаційного впливу дає змогу ефективно використовувати сугестивні методи з метою формування стійких позитивних соціально-правових установок. На наш погляд, емоційно насичені способи комунікації допомагають зменшити ризик вчинення правопорушень і сприяють формуванню у молодих людей навичок правомірної поведінки. Використання навіювання доцільне лише у поєднанні з раціональними класичними підходами до правового виховання, позаяк будь-який інформаційний вплив на людину має поєднуватися з освітніми практиками, завданням яких розвивати мислення людини, вміння самостійно аналізувати інформацію, у тому числі й правову.

Наукою доведено, що сугестивні методи впливу є дієвими, особливо у кризових ситуаціях, – в умовах війни, природних катаклізмів, соціальних конфліктів тощо. У стресових умовах люди стають більш вразливими до навіювання. Тривога обмежує їхню здатність аналізувати інформацію. Повідомлення, подані у простій, чіткій формі, легко сприймаються, дають змогу швидко доносити до людей важливі ідеї і переконувати їх у потребі певної поведінки.

Сугестія допомагає зменшити паніку і страх, дає можливість створити враження контролю над ситуацією. Водночас надмірне емоційне навантаження може дати протилежний результат (викликати переляк чи спровокувати неочікувану поведінку), що свідчить про потребу контролю та обережного застосування методики.

Ключові слова: правова соціалізація, сугестія, навіювання, правосвідомість, правове виховання, інформаційний вплив, правомірна поведінка.

Постановка проблеми. Питання сугестивних методів впливу на людину важливе і потребує дослідження, позаяк такий вплив може сприяти підвищенню рівня правосвідомості громадян. Не менш важливою причиною звернути увагу наукової спільноти на сугестію є те, що окремі форми навіювання сьогодні активно використовуються як маніпулятивні техніки у політиці, в роботі засобів масової інформації, а також у діяльності органів державної влади. Це створює ризик маніпуляцій громадською думкою. У роботі ми порушуємо важливе питання про межі між допустимим і шкідливим сугестивним впливом, говоримо про його користь і небезпеку в умовах функціонування сучасного інформаційного суспільства.

Аналіз дослідження проблеми. Правова соціалізація, яка здебільшого досліджується в теоретико-правовій та філософсько-правовій площині, стала предметом наукової розвідки таких відомих правознавців, як: Н. Бортник, І. Жаровська, О. Зайчук, Л. Ковальчук, М. Козюбра, М. Кельман, О. Копиленко, Т. Міхайліна, Н. Науменко, В. Нерсесянц, Н. Оніщенко, О. Скакун, О. Тихомиров тощо. Водночас окремі аспекти правової соціалізації, які стосуються пошуку шляхів підвищення ефективності її механізмів, потребують виокремлення і детального наукового обговорення.

Метою статті є дослідження сугестивних методів впливу на правосвідомість особи, з'ясування користі та ризиків, які вносить сугестія у правосоціалізаційний процес.

Виклад основного матеріалу. Якість процесу правової соціалізації безпосередньо залежить від факторів, які поряд із суб'єктивними особливостями людини створюють умови для реального правового регулювання суспільних відносин, дають змогу виробити та зайняти мотиваційну позицію індивіда щодо власної соціальної ролі у суспільстві [4, с. 104]. Такими факторами є сукупність культурних, соціальних, психологічних, інформаційних та інших умов, які впливають на формування правосвідомості, а відтак і юридично значущої поведінки людини.

Особистість формується у соціальному середовищі, де думки інших людей, медіа, мережа "Інтернет" та інші інформаційні ресурси позначаються на її становленні як громадянина. Інформаційне середовище змінює громадську думку, популяризує ідеї, транслює суспільні цінності, створює нові майданчики для комунікації і змушує традиційне соціальне середовище поступатися місцем цифровому, що змінює форму соціальних зв'язків. Інформаційне середовище, яке покликане об'єднувати людей навколо спільних цінностей, за наявності окремих деструктивних елементів, навпаки, може породжувати конфлікти і сприяти непорозумінням всередині суспільства.

В контексті розгляду механізму правової соціалізації, актуалізується питання про методики впливу на особу, які потрібно розділяти на конструктивні і деструктивні. Об'єктом для наукової дискусії ми пропонуємо сугестію як ефективний спосіб навіювання бажаних для сугестора наративів і поглядів, який здійснюється через психологічний вплив на особу, не викликаючи належної когнітивної реакції з її боку.

Досліджуваний феномен у правознавстві може розглядатися як різновид правовиховної дії на особу. В межах правового виховання він є додатковим фактором, який дає змогу державі досягти потрібного ефекту. Метод впливу також може бути використано для донесення до особи соціальних цінностей. Сугестія як спосіб навіювання має бути спрямованою на популяризацію правових традицій держави, їх постійну трансляцію, в тому числі неklasичними способами, до кожного члена суспільства. Ефектом від навіювання очікується формування у громадян стійкого переконання щодо неприйнятності правопорушень і важливості дотримання норм законів. Як засіб правової соціалізації, сугестія покликана сприяти згуртованості населення навколо держави і викликати позитивну емоцію щодо правової системи загалом.

Водночас у науковій літературі припускається можливість різного трактування сугестивних технологій впливу, починаючи від пояснення використання методики з метою підтримання процесів, необхідних для розвитку держави, і завершуючи визнанням сугестії небезпечною маніпуляцією. Так, наприклад О. Твердохліб і Г. Гайович, посилаючись на дослідження матеріалів сучасного інформаційного простору, застерігають про те, що в Україні є підстави говорити про активне застосування сугестії власне як технології маніпулятивного впливу. За спостереженнями дослідників, одним із найчастіше використовуваних методів є акцентування уваги на потрібній інформації завдяки її частому повторюванню, коли задля своєрідного програмування реципієнта активно використовуються спеціальні ключові слова, короткі речення, у яких зазвичай є рима, що сприяє легкому запам'ятовуванню висловів і їх відтворенню на підсвідомому рівні [5, с. 222–230].

Одними з перших сугестією як методом впливу на людину зацікавилися відомі вчені Г. Ле Бон, Г. Тард і С. Сципйон ще наприкінці XIX – на початку XX століть. Вчені у межах власних досліджень, які першочергово стосувалися соціальної психології та кримінології, дійшли висновків, що сугестія (*suggestion*, як навіювання певних наративів), подібно до гіпнозу, створює сильний психологічний вплив на індивіда. З того часу прийнято вважати, що сутність навіювання виявляється у схиланні людини до певної поведінки.

В контексті правової соціалізації, сугестія як фактор впливу на особу, на її поведінку, є надзвичайно важливою. Вона може виконувати чи не ключову роль у формуванні правосвідомості людини, впливати на прийняття нею соціальних норм і цінностей, визначати характер правової поведінки. Важливою ознакою є те, що сугестивний вплив на свідомість і поведінку не призводить до критичного аналізу з боку людини. Неусвідомлення особою стороннього впливу, який на неї здійснюється, з одного боку, значно підвищує його ефективність, а з другого, у разі несумлінної дії може стати пасткою, в яку потрапляє особа і яка стане деструктивним фактором для її подальшого правового розвитку.

Особливо важливими сугестивні методики впливу виявляються у процесі правової соціалізації молоді. Молодь емоційна і, порівняно з іншими соціальними групами, більше схильна до навіювання. У молодому віці психіка є гнучкою, адже навички критичного мислення все ще продовжують формуватися. Молоді люди значно швидше і з більшою довірою сприймають донесену до них інформацію. Вони схильні безумовно довіряти авторитетним людям і тим соціальним інституціям, які популярні з-поміж однолітків. Молоді люди, які перебувають на етапі особистісного становлення (коли закладаються фундаментальні основи правової свідомості, формується повага до закону, з'являється розуміння ролі соціальної відповідальності) – основна соціальна група, на яку можуть бути спрямовані сугестивні методи впливу.

Соціальна людина – це людина, яка залежить від соціуму. Соціалізація індивіда як процес становлення та розвитку в неї соціальної сутності має власне поле буття, в якому відбивається діалектика об'єктивних і суб'єктивних підстав, що відтворюють і розвивають дійсну природу і сутність людини [1, с. 196]. Тому правова соціалізація молоді має містити емоційно насичені засоби комунікації, такі як: мотивувальні зустрічі та виступи, флешмоби, кампанії проти насильства та булінгу, різноманітні соціальні ролики, в тому числі проти вживання алкоголю та наркотиків тощо. Надзвичайно важливо, що у молодому віці емоція відіграє ключову роль у процесі прийняття рішення і вибору форми соціальної взаємодії. Саме тому не варто недооцінювати емоційність людини як важливий фактор, який впливає на характер юридично значущої поведінки.

Під час донесення до молоді юридично значущої інформації важлива динаміка і вибір сучасного формату, який буде найбільш ефективним і переконливим. Наприклад, відеоматеріали, які висвітлюють наслідки вживання алкоголю чи наркотичних речовин, впливають на підсвідомість підлітків, формують стійку емоцію неприйняття такого способу життя, адже прямо асоціюються з ризиком і небезпекою. “Живі” зустрічі з авторитетними юристами, правозахисниками, які популяризують юриспруденцію, дають базове розуміння державно-правового життя і впевненість у можливості шукати розв'язок власних проблем правовими методами. Різноманітні інтерактивні заняття, симуляції судового процесу є тими майданчиками, які дають змогу учням та студентам сформувати початковий досвід участі у конкретній правовій ситуації і краще зрозуміти призначення

права. Допоможуть закріпити у свідомості молодого покоління цінність свободи, демократії, рівності, цільові театральні постановки та різноманітні соціальні і мистецькі проєкти.

Дослідження механізму правової соціалізації дає змогу запропонувати залучити до переліку сугестивних методів (елементів) впливу на особу такі:

1. Навіювання через соціальні інститути (державні установи, заклади освіти, які можуть використовувати і метод навіювання для формування правової свідомості громадян). Місцеві адміністрації і місцеві ради народних депутатів можуть організувати різноманітні громадські заходи із використанням сугестивних технологій для налагодження ефективної правовиховної роботи з громадянами (тематичні семінари, тренінги чи лекції, інформаційні кампанії, правові квести і дебати, тематичні конкурси, телевізійні програми, правові флешмоби, театральні постановки, інформаційні стенди тощо). Наведені заходи сприяють підвищенню рівня правової культури, свідомості і правової поведінки громадян, підвищують довіру до органів державної влади.

2. Медіа-сугестія. Засоби масової інформації мають важливий вплив на правову соціалізацію. Оцінка інформації з життя інших людей, реальні приклади, висвітлені в засобах масової інформації, впливають на вибір особою варіантів власної правової поведінки. Важливо, щоб репортажі журналістів містили критику неправомірних дій, наводили альтернативні варіанти поведінки у тій чи іншій життєвій ситуації. Отже, у критичних ситуаціях використання емоційно насичених меседжів, які залишають сильне враження і формують бажану поведінку, може бути корисним і навіть необхідним.

У надзвичайних ситуаціях за допомогою телебачення чи соціальних мереж уряди країн можуть закликати своїх громадян до вчинення певних дій. Прикладом може бути заклик залишатися вдома під час пандемії або евакуюватися у разі небезпеки (стихійного лиха, техногенної аварії, війни). В критичних ситуаціях, коли бракує часу на роздуми, сугестивні методи дають змогу швидко доносити важливі ідеї і переконувати громадян у потребі певної поведінки.

3. Вплив через символіку та атрибуцію. Становлення громадянського суспільства неможливе без наявності патріотичного духу у громадян. Для підтримання постійного психологічного зв'язку між людиною і державою активно використовується символ, що є однією з найдавніших форм соціальної комунікації.

Символіка – важливий засіб передавання інформації і водночас інструмент для відмежування власного від “чужого” способу життя. У більшій частині держав світу прапор, гімн і герб є загально-національними символами, які об'єднують народ і державу. Державна символіка є вагомим знаком для ідентифікації, яка перетворює населення держави на політичну націю, переносить ідею спадкоємності державно-правових традицій між поколіннями. У правосоціалізаційному процесі велике значення має популяризація державної символіки, активне її використання, перетворення на своєрідний національний тренд. Для досягнення позитивного ефекту від правової соціалізації потрібне розуміння громадянином власної віднесеності до певної держави і її правової системи. Активне використання державної символіки має ознаки сугестії. Ми завжди спостерігаємо популяризацію державних символів під час кризових періодів, що за своєю суттю є закликком для національної єдності у важкий період розвитку держави.

Зростання популярності державної символіки, зокрема прапора, може бути реакцією на певні травматичні події у державі. Так, після відомого теракту 11 вересня 2001 року у США американський прапор почав з'являтися в місцях, де раніше його ніколи не використовували (на вікнах будинків, на автомобілях, на різноманітних предметах, наліпках тощо). Три чверті американців відреагували на терористичні дії, вивісивши державний прапор на власному будинку чи авто. Національна згуртованість і об'єднання навколо небезпечних викликів супроводжувалися тимчасовим пониженням злочинності по всій країні. Схожа ситуація відбулася також в Україні на початку повномасштабної російсько-української війни.

4. Мережевий вплив. Зміна кожної культури породжує новий тип комунікації і сприйняття інформації. Цифрова доба створює специфічні умови для пізнання світу, опосередковані новітніми інформаційними технологіями і технічними засобами. Сучасна людина – людина технологій. Тотальна діджиталізація відкриває як нові можливості для правової соціалізації і правового розвитку

людини, так і породжує нові небезпеки. Інтернет забезпечує миттєвий доступ до законодавства, судової практики, відкриває можливість дистанційного навчання чи консультацій. Онлайн-петиції дають громадянам можливість виявляти правові проблеми, впливати на зміни у законодавстві. Завдяки розвитку інформаційних технологій сьогодні можна отримати онлайн-консультацію, не виходячи з дому, можна звернутися до суду і навіть взяти участь у судових засіданнях за допомогою відеозв'язку. Все це сприяє правовій обізнаності громадян. З другого боку, у цифровому просторі шириться чимало неправдивої та маніпулятивної інформації. Через великий масив інформації люди зазвичай сприймають її поверхнево, що може призвести до формування спрощеного або хибного уявлення про право. У цифровому просторі відкриваються необмежені можливості як для соціально корисної діяльності, так і для шкідливого впливу на користувачів мереж. Враховуючи специфіку інтернету, складність досягнення цифрового простору правовим регулюванням дає можливість майже безкарно поширювати шкідливий контент, створювати умови для розповсюдження кіберзлочинності.

5. Вплив через авторитет і лідерство. Відомі державні діячі, юристи, громадські активісти, популярні особистості здійснюють вплив на громадську думку, можуть створювати інформаційне підґрунтя для формування правової свідомості.

Сугестія стосується психічної сфери людини. Вона істотно знижує її критичне мислення стосовно інформації, яка надходить ззовні, не викликає прагнення перевіряти достовірність інформації, характеризується довірою до її джерел. Правильне використання авторитету відомих людей – важливий крок до встановлення правопорядку. Вплив через “лідерів думок” – це насамперед вплив на масову свідомість, донесення до громадськості ідеї про потребу дотримання правових норм.

Ефективність навіювання залежить від методу впливу. Вплив на людину може здійснюватися через візуальні елементи (зображення, символіку, інші елементи візуального простору), звукові ефекти (відео- та аудіоматеріали), дистанційне спілкування (наприклад, за допомогою відеозв'язку), “живу” комунікацію. Визначають результат способи конструювання повідомлень (рівень аргументованості, використання поєднання логічних та емоційних компонентів).

Сугестія як спосіб соціально-психологічного впливу на особу має раптовий, директивний, латентний, неусвідомлений і маніпулятивний характер, що вирізняє її з-поміж інших засобів правової соціалізації. За оцінками вчених, сугестія є однією з найсильніших форм соціально-психологічного впливу на людину, за силою дії її порівнюють з гіпнозом.

Правова соціалізація – це багатогранний процес, що містить передання правових знань, формування правових цінностей та розвиток правової свідомості. За допомогою соціальної комунікації, як вважають Л. Ковальчук і Т. Михайліна, людство засвоює смисли та значення правового порядку, що сприяє соціальній адаптації та інтеграції в суспільство. Цей процес передбачає не лише пасивне сприйняття інформації, а й активну участь у формуванні власних правових уявлень. Однак у межах процесу соціалізації варто також передбачати та враховувати стихійні складові частини, що зумовлюються стрімким розвитком суспільства [2, с. 3–4]. В. Туряниця слушно зауважує, що реалізувати процес правової соціалізації неможливо без урахування мети, спрямованості, послідовності, систематичності, взаємодії суб'єктів правовиховної діяльності та правової соціалізації, особливостей суб'єктів соціалізації тощо. Все це не має випадати з поля зору у плануванні та організації процесу правової соціалізації особистості [6, с. 28]. Ми вважаємо, що правова соціалізація – двосторонній процес. Її результат залежить як від здатності агента правової соціалізації протранслювати правові цінності до окремої людини, так і від готовності індивіда соціалізуватися. У процесі правової соціалізації велике значення мають індивідуальні особливості особи, на яку спрямовується вплив, її здатність аналізувати інформацію, самостійно приймати рішення. Важливими чинниками є сформованість особистих переконань, стать, вік людини, її емоційний стан тощо.

Зміна кожної культури породжує новий тип комунікації і сприйняття інформації. Цифрова доба створила специфічні умови сприйняття світу, опосередковані новітніми інформаційними технологіями та технічними засобами. Н. Науменко в одній з праць наголошує на особливостях інформаційного впливу на особу, який внаслідок своєї універсальності може становити загрозу для будь-якого виду безпеки людини. Інформаційний вплив визначається як найефективніший стосовно дії на

особу через безпосередню спрямованість на “управляючий центр – свідомість людини” [3, с. 51]. Сугестія в аспекті правової соціалізації є потужним способом непрямого психоемоційного інформаційного впливу на свідомість людини, який дає змогу в обхід критичного мислення особи спрямувати її дії в потрібне для держави русло. Попри ефективність, сугестія може бути небезпечною. Використана окремими суб’єктами недобросовісно, вона може зашкодити. В умовах російсько-української війни спостерігаємо чимало випадків цілеспрямованого використання сугестивних методів впливу на людей з метою викривлення їхніх уявлень про стан справ у державі. Такий вплив є частиною інформаційної війни, де спостерігаються маніпулятивні дії з використанням неправдивої інформації, різних символів, зображень та відео, коротких повідомлень, різноманітних вербальних і невербальних засобів комунікації.

Висновки. Надмірне використання навіювання має наслідком пригнічення критичного мислення. Людина буде дотримуватися законів без розуміння їхнього сенсу. На протигагу завданням правової соціалізації є виховання пасіонарного громадянина, здатного самовдосконалюватися і брати активну участь у державно-правовому житті, ініціювати позитивні зміни у суспільстві.

Сугестія допомагає об’єднувати різних людей і різні соціальні групи навколо важливих, спільних правових цінностей та ідеалів, як, наприклад, наявність власної держави, демократія, свобода тощо. Вона покликана формувати позитивні правові установки, заохочувати до активної правової поведінки, що в підсумку є рушійною силою для розвитку правової системи загалом.

Сугестивні методи є дієвими, особливо у кризових ситуаціях. Водночас через маніпулятивний характер вони мають бути факультативними і добре продуманими. Будь-яке навіювання має поєднуватися з цільовими освітніми практиками, які покликані розвивати здатність до самостійного аналізу правових норм. Ефективність досліджуваного засобу правової соціалізації залежить від етичного використання такого методу впливу, врахування особливостей суспільства і поєднання з іншими умовами правової соціалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жаровська І. (2016). Правова соціалізація на сучасному етапі розвитку правової науки. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Юридичні науки.* № 855. С. 193–198.
2. Ковальчук Л. В., Михайліна Т. В. (2024). Правова соціалізація в умовах діджитал-суспільства. *Академічні візії.* Вип. 36. С. 1–7. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1493/1414>
3. Науменко Н. Ю. (2019). Теоретико-методологічні аспекти інформаційно-психологічної безпеки в послідовності держава – регіон – суспільство – людина. *Економічний вісник Донбасу.* № 3. С. 49–62.
4. Переш І. С., Зан М. І. Правова соціалізація особистості: поняття, способи та фактори. Закарпатські правові читання: Право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 27 квітня 2023 року). Част. І. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 100–104.
5. Твердохліб О., Гайович Г. (2022). Сугестія та її прояви в сучасному інформаційному просторі держави. *Науковий вісник: Державне управління.* Вип. 1 (11). С. 222–239.
6. Турянця В. В. (2016). До проблеми вдосконалення поняття “правова соціалізація особистості”. Порівняльно-аналітичне право. № 6. С. 27–29. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/17730/1/%d0%94%d0%be_%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d0%b8_%d0%b2%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f_%d0%bf%d0%be%d0%bd%d1%8f%d1%82%d1%82%d1%8f_%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be%d0%b2%d0%b0_%d1%81%d0%be%d1%86i%d0%b0%d0%bbi%d0%b7_%d0%be%d1%81%d0%be%d0%b1%d0%b1_%d0%bf_%d0%b0_%d0%bf.pdf (Дата звернення: 22.09.2024).

REFERENCES

1. Zharovska, I. (2016). *Pravova sotsializatsiia na suchasnomu etapi rozvytku pravovoi nauky* [Legal socialization at the present stage of development of legal science]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnika”*. Serii: Yurydychni nauky. No. 855. P. 193–198. [In Ukrainian].

2. Kovalchuk, L. V., Mikhailina, T. V. (2024). *Pravova sotsializatsiia v umovakh didzhytal-suspilstva* [Legalsocializationintheconditionsofthedigitalsociety]. *Akademichni vizii*. Vyp. 36. P. 1–7. [In Ukrainian].
3. Naumenko, N. Yu. (2019). *Teoretyko-metodolohichni aspekty informatsiino-psykholohichnoi bezpeky v poslidovnosti derzhava – rehion – suspilstvo – liudyna* [Theoretical and methodological aspects of information and psychological security in the state – region – society – human sequence]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*. No. 3. P. 49–62. [In Ukrainian].
4. Peresh, I. Ye., Zan, M. I. *Pravova sotsializatsiia osobystosti: poniattia, sposoby ta faktory* [Legal socialization of the individual: concepts, methods and factors] *Zakarpatski pravovi chytannia: Pravo yak instrument stiikosti ta rozvytku v umovakh suchasnykh tsyvilizatsiinykh vyklykiv. Materialy XV mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Uzhhorod, 27 kvitnia 2023 roku)*. Chast. I. Lviv–Torun: Liha-Pres, 2023. P. 100–104. [In Ukrainian].
5. Tverdokhlib, O., Haiovych, H. (2022). *Suhestiia ta yii proiavy v suchasnomu informatsiinomu prostori derzhavy* [Suggestion and its manifestations in the modern information space of the state]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*. Vyp. 1 (11). P. 222–239. [In Ukrainian].
6. Turianytsia, V. V. (2016). *Do problemy vdoskonalennia poniattia “pravova sotsializatsiia osobystosti”* [Transformation of legal and globalization processes factors as legal socialization]. *Porivnialno-analitychne pravo*. No. 6. P. 27–29. [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 11.01.2025 р.

Olena PARUTA

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the Theory of Law
and Constitutionalism Department,
Ph.D. in Law, Associate Professor
olena.v.paruta@lpnu.ua
ORCID: 0000-0001-5452-0560

LEGAL SOCIALIZATION AND SUGGESTIVE METHODS OF INFLUENCE ON LEGAL CONSCIOUSNESS: BENEFITS AND RISKS

This article explores suggestion as an effective means of instilling specific views, stereotypes, and narratives by provoking emotions, influencing individual behavior, and shaping socio-legal interactions.

It has been established that non-classical methods of influence can serve as an effective tool for legal socialization. Their impact lies in the ability to shape specific views and beliefs in citizens without triggering resistance. However, this also reveals an inherent risk, as these methods suppress critical thinking, increasing the likelihood of manipulation and necessitating caution in their application.

The susceptibility of young people to informational influence allows for the effective use of suggestive methods to cultivate stable, positive socio-legal attitudes. In our view, emotionally charged communication techniques help reduce the risk of offenses and promote lawful behavior among young people. However, the use of suggestion should only be combined with rational, classical approaches to legal education. Any informational influence on individuals must be integrated with educational practices that foster critical thinking and independent information analysis, including legal information.

Scientific research has proven that suggestive methods are particularly effective in crisis situations, such as war, natural disasters, and social conflicts. Under stressful conditions, people become more susceptible to suggestion, as anxiety limits their ability to analyze information. Messages delivered in a simple and clear manner are easily perceived, facilitating the rapid transmission of important ideas and convincing individuals of the necessity of certain behaviors.

Suggestion helps reduce panic and fear, creating a sense of control over the situation. However, excessive emotional pressure can produce the opposite effect—causing panic or triggering unexpected reactions—highlighting the need for controlled and cautious application of this method.

Keywords: legal socialization, suggestion, persuasion, legal consciousness, legal education, informational influence, lawful behavior.